

III. Platón a ontologie (metafyzika)

- A. Malé opakování z minula
- B. Platónovy ideje jako skutečné jsoucno
- C. Ontologie a metafyzika
- D. Problémy a témata metafyziky

III. A. Malé opakování z minula – o idejích

- Sókratův vliv → hledání obecných definic →
- postulování existence předmětu takových definic (= ideje)
- rozlišení materiálního a nemateriálního
- priorita nemateriálního →
- nalezení stálého základu skutečnosti
- nemateriální → nevnímatelný → problém poznatelnosti
- využití: ontologie, epistemologie, etika, politika, fyzika, kosmologie, biologie, teorie umění, teorie jazyka

III. B. Platónovy ideje jako skutečné jsoucno

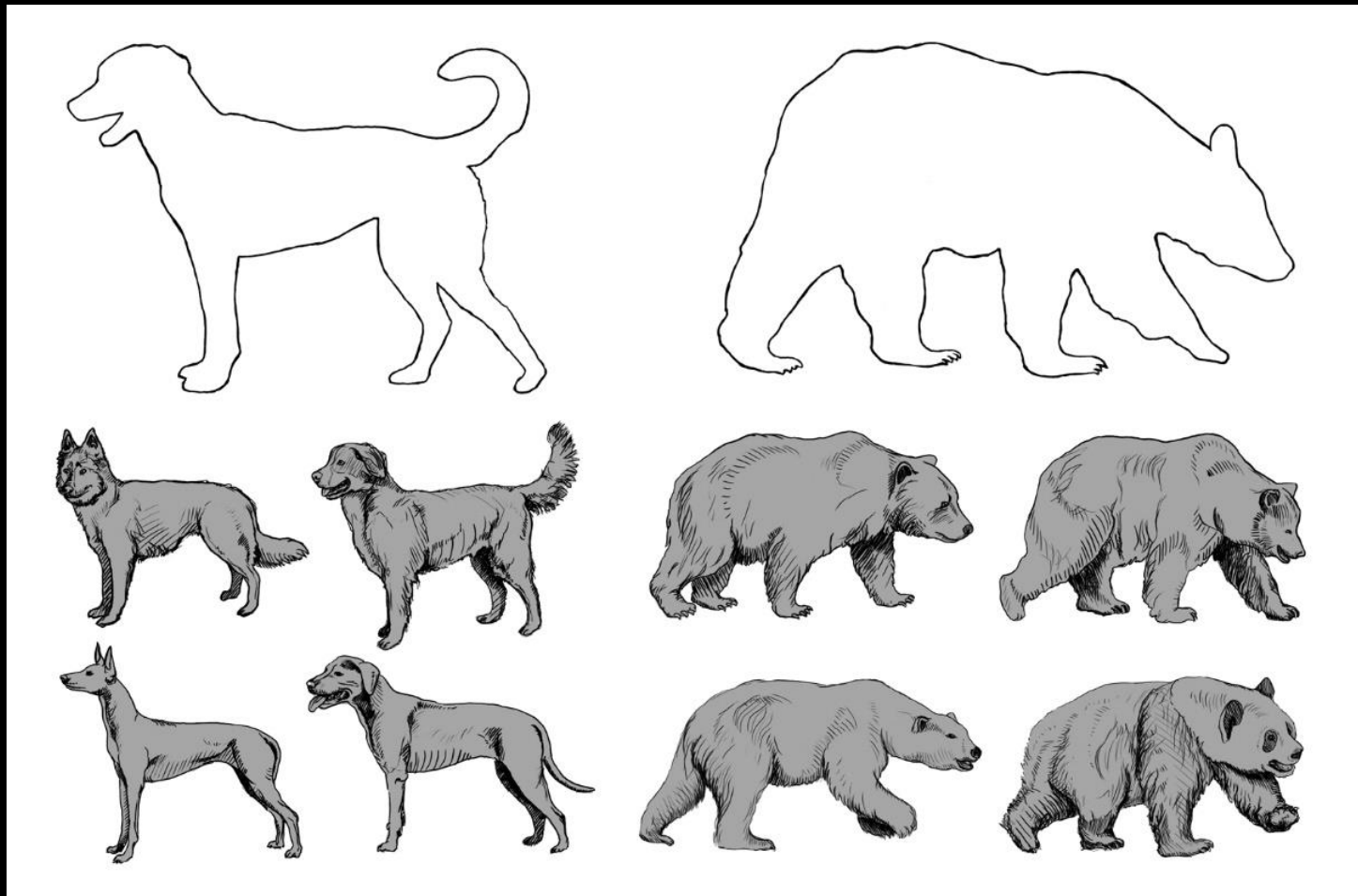
1. Důvody postulování idejí

- potřeba stálého základu, stálých principů – typický rys řeckého myšlení!
- neměnnost, věčnost
- nemateriálnost

2. Vysvětlení skutečnosti pomocí takových principů

- druhová totožnost
- trvání druhů

III. B. Platónovy ideje jako skutečné jsoucno

© Michal Peichl,
2016

III. B. Platónovy ideje jako skutečné jsoucno

3. Navázání na elejskou tradici – Parmenidés

- počátky ontologických úvah
- „jsoucno jest, nejsoucno nemůže být“ →
- není mnohost, není vznik a zánik, není pohyb a změna
  - paradoxy důsledné filosofické úvahy
- viz Zénónovy aporie

4. Platónův pokrok oproti eleatům

- mnohost jsoucnen
- určitost
- spojení stálosti a změny

III. C. Ontologie a metafyzika

1. Význam v rámci filosofie

Blecha 2002 (s. 16):

Filosofie je zvláštní myšlenkové úsilí, které si klade za cíl zkoumat jednotlivá jsoucna nikoli jako ostatní vědy v jejich dílčích projevech, ale z hlediska toho, že, jak a proč vůbec **jsou**, tedy z hlediska jejich **bytí**. Proto je první a základní filosofickou disciplínou tzv. **ontologie – nauka o bytí**.

Bytí: „jakási síla, intenzita, aktualita, která udržuje všechno v nějaké časové nebo prostorové určitosti.“ Za zdroj této síly bývá považován např. Bůh nebo samovolný vznik.

Jsoucno: všechno, co má nějaký podíl na bytí = existence.

III. C. Ontologie a metafyzika

2. Vymezení disciplín

Blecha 2002 (s. 45 nn.):

Ontologie se zabývá problémem samotného bytí – hledá jeho vysvětlení, nezajímají ji žádné zvláštní kvality jsoucen (Parmenidés).

Metafyzika zkoumá i konkrétní projevy bytí ve fyzické skutečnosti a vše, co s bytím souvisí – vznik a zánik, pohyb, čas, prostor, Bůh...). Z tohoto hlediska by ontologie byla součástí metafyziky.

III. C. Ontologie a metafyzika

3. Jedno historické členění metafyziky (Ch. Wolff, 1679–1754)

- metaphysica generalis (ontologie) – zkoumá bytí, jsoucno jako jsoucno, jeho kategorie a příčiny.
- metaphysica specialis – bytí v jeho konkrétních projevech:
  - metafyzická kosmologie
  - metafyzická psychologie
  - přirozená teologie (důkazy boží existence na ontologickém základě, podstata boha a jeho atributy, vztah Boha ke světu).

III. D. Problémy a témata metafyziky (*SEP*)

1. Obecné problémy

- Monismus, dualismus, pluralismus
- Solipsismus, realismus, fenomenalismus
- Materialismus, idealismus

III. D. Problémy a témata metafyziky (*SEP*)

2. „Stará“ metafyzika (antika a středověk)

- jsoucno jako takové, první příčiny, neměnná jsoucna
- kategorie jsoucen a univerzálie
- substance

III. D. Problémy a témata metafyziky (*SEP*)

3. „Nová“ metafyzika (od novověku do současnosti)

- Modalita
- Prostor a čas
  - Otázka reality a absolutnosti
  - Otázka konečnosti
  - Otázku počtu dimenzí
  - Otázka šipky času
  - Otázka ontologického statusu minulého, přítomného, budoucího
- Trvání a utváření věci
  - Mereologie – čím je konstituována věc?
    - Člověk – identita v čase?
    - Théseova loď

III. D. Problémy a témata metafyziky (*SEP*)

3. „Nová“ metafyzika (od novověku do současnosti)

- Příčinnost, svoboda a determinismus
  - Libertarianismus
  - Tvrdý determinismus
  - Kompatibilismus
- Mentální a fyzické
  - Dualismus – problém interakce
  - Redukcionismus
    - Materialismus/fyzikalismus
    - Idealismus